

De Wet

**een christelijke leefregel
van dankbaarheid?**

**J.G. Fijnvandraat
1978 / 2004**

© 1978 – J.G. Fijnvandraat

De Wet – een christelijke leefregel van dankbaarheid?

Serie: Wat zegt de Schrift

E-book uitgave: 2004 - Uitgeverij Medema, Vaassen

Meer info:

www.jaapfijnvandraat.nl

www.medema.nl

Inhoudsopgave

Woord vooraf	7
Stelling I: De wet is niet vanaf de schepping opgelegd	9
Stelling II: De wet slechts aan één volk opgelegd	15
Stelling III: De wet heeft als leefregel slechts een tijdelijke functie gehad ..	20
Stelling IV: De wet heeft geen gezag over gestorven mensen	27
Stelling V: De uitwerking van de wet is slechts negatief	29
Stelling VI: De wet is bestemd voor onrechtvaardigen	34
Stelling VII: Niet de wet, maar Christus onze leefregel	38
Stelling VIII: Zich onder de wet stellen verzwakt het leren kennen van Gods wil	43

Stelling IX:

Zij die zich niet onder de wet stellen, beantwoorden aan wat de
wet vraagt 45

Stelling X:

De praktijk bevestigt de juistheid van het standpunt 50

Woord vooraf

Veel christenen zingen vaak en met hun hele hart het laatste couplet van ‘Gezang A – De tien geboden des Heren’.

*Och, of wij uw geboôn volbrachten!
Genâ, o hoogste Majesteit!
Gun door 't geloof in Christus krachten
om die te doen uit dankbaarheid!*

Ze zijn er diep van overtuigd dat de Here dit van hen verwacht. Maar met even grote zekerheid weten ze, dat ze in het volbrengen er van telkens weer falen. Nu is dat op zichzelf nog geen motief om het zingen van zo'n lied na te laten. We zingen allemaal wel eens een psalm of lied, dat ver uitgaat boven wat wij in de praktijk beleven.

Er zit trouwens voor alle huidige zangers van dit gezang een duidelijke inconsequentie in het vijfde couplet. Daarin wordt opgewekt om ‘met vee en magen’ de sabbat te gedenken en te vieren ‘na zesdaagse vlijt’. De zevende dag wordt echter door niemand van hen als zodanig herdacht en gevierd. Het is een joodse rustdag en niet een christelijke feestdag. Dat laatste is de eerste dag van de week en bijna de hele christenheid erkent die dag – op bijbelse gronden – omdat het de opstandingsdag van de Here Jezus is. Niet als ‘gebods-dag’ maar als ‘feestdag’.

Daarmee is tegelijk de kern van het hele ‘wet-vraagstuk’ geraakt. Met de opstanding van Christus is namelijk niet alleen het

‘sabbatsgebod’ voor hen die in Jezus Christus geloven, vervallen, maar tevens de hele ‘tien-geboden-wet’ terzijde gesteld.

Zo’n uitspraak doet u misschien de haren ten berge rijzen, zodat je geneigd bent met innerlijke afkeer dit werkje weg te gooien. Alle begrip voor deze impulsieve reactie. Doe het niet, maar lees wat er in deze werkje staat met aandacht en vergelijk de ‘stelling’ met de inhoud van de Bijbel zelf.

Het is beslist niet de bedoeling van de schrijver om heilige huisjes in te trappen, of om u geestelijke goederen te ontroven. Dit betoog is niet negatief, maar positief, met het doel om u te laten zien hoe God voor ons als ‘Christ-gelovigen’ betere en hogere dingen heeft dan Hij ooit aan zijn aardse volk Israël kwijt kon. Eenvoudig omdat door het verlossingswerk van Christus totaal andere en nieuwe wegen zijn geopend. De beste illustratie daarvan is de inhoud van de brief aan de Hebreëën, waarin het betere en hogere van ‘het nieuwe in Christus’ geplaatst wordt tegenover het mindere en lagere van ‘het oude onder Israël’. Als u daar oog voor krijgt, zal het uw geestelijk leven een ander perspectief geven: rijker, voller en meer overeenkomstig de bedoeling van God.

In deze brochure hebben wij voor aanhalingen uit het Oude Testament de vertaling van het N.B.G. gevolgd. Terwille van een goede leesbaarheid, hoewel wij de Statenvertaling, qua vertaling, op verschillende punten beter vinden.

De citaten uit het Nieuwe Testament zijn genomen uit de zogenaamde Voorhoeve-vertaling, die door deskundigen als zeer juist is gekenmerkt.

De uitgever

Stelling I:

De wet is niet vanaf de schepping opgelegd

Geen rechtvaardiging door de Wet

Dat we door het houden van de wet de hemelse zaligheid niet kunnen verdienen, wordt in het algemeen door alle orthodoxe christenen erkend. Er is alleen behoudenis voor hen, die – met oprecht berouw over hun zonden – hun geloof gevestigd hebben op de Here Jezus Christus.

Nu is over dit punt ook weinig verschil van mening mogelijk, als men tenminste naar de Schrift wil luisteren, want daarin wordt een-en-andermaal verklaard, dat ‘uit werken van de wet geen vlees voor God gerechtvaardigd wordt’ (zie Rom.3:20a,28; Gal.2:16; 3:11; verg. Rom.4:6; Ef.2:8,9).

Men kan hoogstens in lichte verwarring raken door het woord van Jakobus: ‘Is Abraham, onze vader, niet op grond van werken gerechtvaardigd, toen hij Izaäk, zijn zoon, op het altaar geofferd had?’ (Jak.2:21).

De ‘broeder van de Here’ komt met deze uitspraak echter slechts schijnbaar in strijd met de ‘apostel van de volken’.

De volgende overwegingen maken dat duidelijk:

(a) Paulus zegt dat de mens gerechtvaardigd wordt uit geloof, zonder werken van de wet. Jakobus beweert echter niet, dat de mens gerechtvaardigd wordt door werken zonder geloof.

(b) Paulus heeft nooit gezegd, dat bij geloof geen werken horen. Integendeel, we lezen van hem in Efeze 2:8-10: ‘Want uit genade zijt gij behouden, door het geloof en dat niet uit u, het is Gods gave;

niet op grond van werken, opdat niemand roeme. Want wij zijn zijn maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken.'

Over deze laatste werken heeft Jakobus het als hij stelt, dat bij Abraham het geloof samenwerkte met zijn werken en uit de werken volmaakt werd. Anders gezegd: het geloof van Abraham was geen 'dood geloof', maar een geloof dat door de werken 'levend' bleek te zijn.

(c) De beide dienstknechten vullen elkaar dus aan. Daarbij belicht Paulus de rechtvaardiging voor God en Jakobus legt de nadruk meer op de praktijk: 'toon mij uw geloof' en heeft dus de rechtvaardiging voor de mensen op het oog.

Daarbij grijpt Paulus terug op de Schriftplaats die zegt dat Abraham gerechtvaardigd werd toen hij de belofte van een groot nageslacht geloofde (Gen.15:6, zie Rom.4:3; Gal.3:6).

Jakobus vestigt de aandacht op het feit dat Abraham de zoon van de belofte wilde offeren op Gods bevel. Dat werk toont ons zijn geloof.

Ook in andere Schriftplaatsen, waar de zaligheid aan het doen van werken wordt verbonden, zoals in Romeinen 2:7 en Johannes 5:29, gaat het om werken die voortkomen uit het geloof.

Zoals opgemerkt heerst er over dit punt weinig verschil van mening. Anders ligt het, als het gaat om de vraag: hoe is de verhouding van de christen tot de wet in het praktisch leven? Op dit vlak staan er twee meningen tegenover elkaar.

Er zijn christenen die de wet beschouwen als de volmaakte leefregel. Zij menen dat we onder de wet staan als het ons opgelegde gebod, dat we uit dankbaarheid voor de verlossing hebben te volbrengen. Ik denk hierbij aan een uitspraak van een zekere Samuël Bolton die luidt:

'De wet zendt ons naar het evangelie, opdat we gerechtvaardigd mogen worden – en het evangelie zendt ons weer naar de wet om te vragen wat onze plicht is als degenen die gerechtvaardigd zijn.'

Daarnaast echter zijn er christenen die overtuigd zijn dat we een hogere leefregel hebben en een ander beginsel van dienst dan het begrip 'wet' veronderstelt.

Een merkwaardige tendens in de theologie

Zij, die de eerste mening zijn toegedaan, gaan er vanuit dat de wet eigenlijk al vanaf de schepping zeggingskracht heeft gehad. Men erkent dat de officiële proclamatie eerst bij de Sinaï heeft plaatsgevonden, maar meent dat het gebod toch al vanaf de schepping in het hart van de mens was voorgeschreven.

Hierin zien we de neiging om zaken die een specifieke strekking hebben, te veralgemenen. Een tweetal voorbeelden om dit duidelijk te maken:

(a) Het eerste verbond dat God met de mensen gesloten heeft, was het verbond met Noach. We lezen dat de Here dit verbond met hem en zijn nakomelingen sloot en als verbondsteken de regenboog gaf. Het volgende verbond was dat met Abraham en zijn nageslacht. Wat doet men nu echter in de theologie? Men gaat aan de verhouding van God tot Adam-voor-de-val ook het karakter van een verbond toekennen, het zogenaamde werkverbond. Dit werd dan verbroken door de zondeval. Daarop zou God met Adam een nieuw verbond zijn aangegaan het genadeverbond. Van dit verbond zouden het verbond met Noach, het verbond met Abraham dat met Israël en het nieuwe verbond de nadere uitwerkingen zijn. Zo spreekt men niet meer van verschillende *verbonden*, maar van *het verbond*.

Een volgende stelling is, dat er buiten *het verbond* geen zegening te verkrijgen valt.

(b) Een ander voorbeeld hebben we in de visie op de Kerk. Volgens de Bijbel is de gemeente of kerk ontstaan op de pinksterdag, die in Handelingen 2 genoemd wordt. In de theologie spreekt men echter van de kerk 'van Adam af'. Het bijzondere karakter van de gemeente gaat daarmee teloor.

Ditzelfde veralgemenen doet men nu ook met de wet. Deze was als een regel gegeven aan een bepaald volk in een bepaalde tijd. In plaats daarvan beschouwt men de wet als het gebod, dat de mens

vanaf de schepping is opgelegd. Uit de aard der zaak houdt dat in, dat dan de wet tot aan de jongste dag de voorgeschreven regel voor de mens blijft. Het is dus wel van belang deze pijler van de kerkelijke wetsopvatting het eerst te toetsen.

Erbij gekomen, toegevoegd

We hebben voor dit toetsen heel duidelijke uitspraken van het Woord van God tot onze beschikking. Ten eerste zegt de Schrift:

‘Maar de wet is daarbij gekomen, opdat de overtreding zou toenemen...’ (Rom.5:20).

De wet was er dus niet altijd, ze is in de loop van de heilshistorie erbij gekomen. Als de wet, op wat voor wijze dan ook, de mens vanaf de schepping was opgelegd, dan zou het doel: ‘Opdat de overtreding zou toenemen’ ook niet te bereiken zijn geweest, er kon dan immers niets meer toenemen.

Ook Galaten 3:19 laat er geen misverstand over bestaan, dat de wet eerst later gegeven is. Dit vers luidt: ‘Waartoe dan de wet? Terwille van de overtredingen werd zij erbij gevoegd, totdat het zaad zou komen, waar aan de belofte gedaan was.’

Zelfs wordt er een nauwkeurige tijdsbepaling gegeven, namelijk dat de wet 430 jaar na de belofte die aan Abraham werd geschonken, gekomen is (Gal.3:17). Hierbij sluiten aan de teksten die zeggen dat de wet door Mozes gegeven is zoals Johannes 1:17: ‘Want de wet is door Mozes gegeven: de genade en waarheid is door Jezus Christus geworden’ (verg. Joh.7:19; Deut.33:4; Neh.9:14).

Wel zonde, maar geen overtreding

Bovendien is er de buitengewoon belangrijke verklaring in Romeinen 5:3: ‘Want tot aan de wet was er zonde in de wereld, maar de zonde wordt niet toegerekend, als er geen wet is.’ In de volgende verzen van dit hoofdstuk belicht Paulus het onderscheid tussen ‘zondigen’ en ‘overtreden’. Adam had een gebod gekregen om niet van de boom te eten. Toen hij dat toch deed, overtrad hij Gods gebod. Vanaf Adam hebben de mensen wel gezondigd, zodat de dood ook over hen heerste, maar ze deden dat niet als overtreding. Vandaar dat hun zonde niet toegerekend werd; dat

wil zeggen: Er bestond geen strafbepaling voor elke zonde en dus ook geen toerekening van straf. Eerst na de wetgeving kreeg onder Israël elke zonde, net als vroeger de daad van Adam, het karakter van overtreding met daarbij de toerekening van de straf. We lezen dat in Hebreeën 2:2: ‘Want als het woord door engelen gesproken (de wet, zie Hand.7:53; Gal.3:19) vast stond, en elke overtreding en ongehoorzaamheid rechtvaardige vergelding ontvangen heeft’ (vergl. Amos3:2). Zowel Romeinen 5:13 als 5:14 betuigen dus, dat de mens in de periode tussen Adam en Mozes niet onder wet stond.¹

Nog een bewijs hebben we in Romeinen 7:9. Paulus schrijft daar: ‘Ik nu leefde voorheen zonder wet; maar toen het gebod kwam, leefde de zonde op, doch ik stierf...’ Vaak meent men, dat Paulus hier over zichzelf spreekt, maar dat is een misvatting. De apostel geeft een historische schets, net als in Galaten 3:15-29, waar hij de wet een plaats toekent in de historie tussen Sinai en Golgotha. Met ‘ik’ bedoelt hij de mens in verhouding tot God. Eerst was de mens zonder wet, namelijk in het tijdperk dat aan de wetgeving op de Sinai voorafging. Toen kende de mens de zonde in zijn ware aard nog niet (vs.7). Daar kwam echter ‘het gebod’ – het was er voor die tijd dus nog niet (vergl. Gal.3:23 ‘voordat het geloof kwam’) – en ‘leefde de zonde op’ (vs.9). Vanaf de Sinai stond de mens dus wel onder de wet, waarbij we de Israëliet ‘model zien staan’ voor ‘de mens’. Dat Paulus in Romeinen 7 niet zichzelf als persoon op het oog heeft, volgt ook daaruit, dat hij nooit een periode in zijn leven gekend heeft waarin hij zonder wet was (vergl. Fil.3:5).

¹ Vaak tracht men deze duidelijke uitspraken van hun kracht te beroven door te verwijzen naar 1 Johannes 3:4. Men vertaalt (of leest) deze tekst dan als volgt: ‘de zonde is de overtreding van de wet.’ Van Adam tot Mozes werd er gezondigd, dus, zo concludeert men, moet de mens toen ook onder de wet gestaan hebben. Er staat echter letterlijk: ‘de zonde is wetteloosheid (of: ongerechtigheid)’ en dat is heel wat anders als overtreding van de wet. Wetteloos is de mens die zijn eigen wil doet. Deze eigen-wil kan zich uiten

zonder wet, dan is er sprake van zonde zonder meer, ze kan zich uiten onder de wet en voert dan tot overtreding.

Toen de volken God niet meer erkenden, Hem niet verheerlijkten of dankten, maar zich overgaven aan de verering van het schepsel, gaven zij zich over aan de wetteloosheid. Zonde is niet identiek met overtreding, maar met niet beantwoorden aan het doel. Letterlijk betekent het: 'het doel missen'. En dat kan zowel onder als zonder de wet gebeuren.

STELLING II:

De wet slechts aan één volk opgelegd

Aan Israël gegeven

Er kan dus geen twijfel over bestaan, dat de mensheid tussen de zondeval van Adam en de wetgeving op de Sinaï niet onder de wet stond. Vanaf de zondvloed gold wel voor de hele mensheid het verbod om bloed te nuttigen en het gebod om een doodslager ter dood te brengen. Maar dat wordt nooit als 'de wet' aangeduid. Van 'de wet' is eerst sprake bij de wetgeving op de Sinaï. Maar ook zelfs toen werd de wet niet als een universeel geldend gebod aan de mensheid opgelegd.

Israël heeft immers nooit de opdracht gekregen de wet onder de volken te verkondigen, zoals na de pinksterdag met het evangelie wel moest gebeuren. Integendeel, de wet was een zuiver Israëlitische aangelegenheid. Er wordt dan ook vanaf die tijd een duidelijk onderscheid gemaakt tussen Israël dat de wet had, en de heidenen die geen wet bezaten.

De volgende plaatsen geven dit onderscheid aan:

(a) 'Want allen die zonder wet gezondigd hebben, zullen ook zonder wet verloren gaan; en allen die onder de wet gezondigd hebben; zullen door de wet geoordeeld worden' (Rom.2:12).

Met de laatste groep worden de Joden aangeduid, zoals uit de verzen 17-20 blijkt: 'Als gij nu een Jood genoemd wordt, op de wet steunt omdat gij uit de wet onderwezen zijt, daar gij in de wet de belichaming van de kennis en de waarheid hebt.'

(b) ‘Wij weten nu dat wat de wet zegt, zij dat zegt tot hen die onder de wet zijn, opdat elke mond gestopt wordt’ (Rom.3:19).

Als de wet algemene zeggingskracht zou hebben gekregen, was dit vers totaal zinloos. De apostel heeft eerst aangetoond, dat de heidenen schuldig staan voor God. Zij hebben de spraak van de schepping niet ter harte genomen en God niet verheerlijkt of ‘gedankt’ (Rom.1:18-23). Daarna heeft hij laten zien, dat Israël met zijn bevoorrechte positie onder de wet het er niet beter afgebracht heeft. Het volk van God had namelijk de wet overtreden, die de Here hun gegeven had. Heel de wereld staat dus strafschuldig voor God. De uitdrukking ‘hen, die onder de wet zijn’ geeft daarbij duidelijk de scheidslijn aan, die er bestond tussen de beide groepen waaruit de mensheid bestond, te weten Israëlieten en heidenen.

(c) ‘Maar toen de volheid van de tijd gekomen was, zond God zijn Zoon, geworden uit een vrouw, geworden onder de wet, opdat Hij hen die onder de wet waren, zou vrijkopen, opdat wij het zoonschap ontvangen zouden’ (Gal.4:4,5).

Voor de heidenen was het voldoende, dat de Here Jezus, naar de voorzegging in de hof van Eden, geboren was uit een vrouw. Hij moest mens worden om mensen te kunnen redden. Om de Joden die onder de wet waren te kunnen verlossen, moest Hij echter onder de wet geboren worden en op het kruis de vloek van de wet dragen. Opnieuw zien we hoe een deel van de mensheid met de woorden: ‘hen, die onder de wet waren’ nader wordt gespecificeerd en daardoor van de rest onderscheiden wordt.

(d) ‘En ik ben de Joden geworden als een Jood om de Joden te winnen; hun die onder de wet zijn, als onder de wet, (hoewel ik zelf niet onder de wet ben), om hen die onder de wet zijn te winnen; hun die zonder wet zijn als zonder wet, (hoewel ik niet zonder wet voor God ben, maar aan Christus wettelijk onderworpen, om hen, die zonder wet zijn te winnen’ (1Kor.9:20,21).

Deze teksten geven heel duidelijk het onderscheid tussen de twee groepen aan. Aan een universeel karakter van de wet valt dus niet te denken.

Van hen is de wetgeving

Het bovenstaande wordt nog versterkt door de uitspraken die zeggen dat God aan Israël de wet gegeven heeft. Zo lezen we in Romeinen 9:4: 'Israëlieten zijn ze... van hen is het zoonschap en de heerlijkheid en de verbonden en de wetgeving.'

En in Ezechiël 20:11 staat: 'Ik gaf hun mijn inzettingen en maakte hun mijn verordeningen bekend – de mens die ze opvolgt zal daar door leven.'

Ook Handelingen 7:53 is hier van belang: 'Gij, die de wet door de beschikking van engelen ontvangen en niet gehouden hebt' (Zie verder: Deut.4:13; 33:4 en Ps.78:5).

Het werk der wet in hun hart

Tegen het voorgaande worden in de regel twee bezwaren ingebracht.

Het eerste is ontleend aan Romeinen 2:14,15 waar we lezen: 'Want wanneer de volken, die geen wet hebben, van nature doen wat de wet zegt, dan zijn dezen, die geen wet hebben, zichzelf tot een wet, en zij tonen, dat het werk van de wet in hun harten geschreven staat, terwijl hun geweten meegetuigt...'

Men stelt dat volgens deze uitspraak elk mens de wet in zijn hart geschreven heeft gekregen, zodat dus de wet toch universeel geldend is geweest.

Laten we deze verzen echter goed lezen. In de eerste plaats staat er tot tweemaal toe dat de volken geen wet hebben. Een in het hart geschreven wet, als gebod opgelegd, is toch zeker ook een wet! De conclusie die men trekt kan dus al niet juist zijn. In de tweede plaats moet opgemerkt worden, dat er niet staat dat ze de wet in hun hart geschreven hebben, maar het werk van de wet. Het gaat om mensen waarvan het geweten goed functioneert. Want al heeft de mens geen wet in zijn hart geschreven, of geen wet ontvangen, daarom heeft hij nog wel een geweten en een besef van goed en kwaad. Wie zich nu daarnaar richt, doet wat in de wet staat, is zichzelf tot een wet en toont het werk der wet in zijn hart geschreven.

Een voorbeeld kan het verschil illustreren. Als moeder een lijstje in de keuken heeft hangen met de namen van de kinderen

erop, en achter elke naam de huishoudelijke karweitjes die het betreffende kind moet verrichten, dan weet elk kind wat het te doen heeft. Elk kind staat onder een gebod.

Als een dergelijke lijst echter ontbreekt, maar de kinderen doen toch de diverse karweitjes om moeder te helpen, dan tonen ze dat ze overdacht hebben wat moeder graag wil.

Ze laten zien dat de karweitjes in hun hart geschreven staan. Zo kan een kind het besef hebben dat het niet uit de suikerpot mag snoepen, ook al heeft moeder dat niet zwart op wit verboden.

Wanneer God werkelijk de wet in het hart van de mens zou hebben geschreven, zoals men uit dit vers wil afleiden, zou het unieke, van het nieuwe verbond, dat als kenmerk heeft: 'Ik zal mijn wetten in hun verstand geven en Ik zal ze in hun harten schrijven' al een groot deel van zijn typerend karakter verloren hebben. Het in het hart geschreven hebben zou op zichzelf dan niets nieuws zijn.

Ook zouden de zonden van hen, die leefden tussen zondeval en wetgeving wel degelijk het karakter van overtreding gehad hebben, en de Schrift zegt, dat ze dat niet hebben! Kortom: men leest bij deze tekst niet wat er staat: 'wet' in plaats van: 'werk van de wet' en men zet met zijn conclusies het hele betoog van Paulus in Romeinen 5 op losse schroeven.

Alleen de ceremoniële wet

Als tweede bezwaar voert men aan, dat het begrip 'wet' een uitgebreider betekenis kan hebben dan alleen de wet van de tien geboden. Dat de volken geen wet hebben, zou betekenen dat ze de wet in zijn uitgebreidste vorm, met alle ceremoniën erbij, niet bezaten.

Ook deze tegenwerping snijdt geen hout. Inderdaad heeft het woord 'wet' soms verschillende betekenissen. Vooral de Romeinenbrief geeft daarvan verschillende voorbeelden. Zo wordt er soms over de wet gesproken, waarbij alleen de wet van de tien geboden bedoeld is. Soms ook over de wet in zijn totaliteit. Nooit echter worden de ceremoniële wetten als een aparte wet voorgesteld.

Als er staat dat de volken geen wet hebben, kan men dat nooit zo lezen dat ze wel de wet van de tien geboden, maar niet de wet van de ceremoniën zouden kennen. Trouwens, Romeinen 2: 12 bijvoorbeeld laat duidelijk zien, dat het om de 'morele wet' en niet om de 'ceremoniële wet' gaat. Bovendien ontbreekt in de uitdrukking 'zij, die zonder wet zijn' het bepaalde lidwoord 'de'. De zin is dan, dat de volken helemaal geen wet hebben.

Op deze kwestie van de ceremoniële wet hoop ik nog terug te komen, omdat dit argument nog in ander verband gebruikt wordt.

Als conclusie kunnen we stellen:

- (a) De wet is de mens niet vanaf de schepping opgelegd, maar eerst vanaf de wetgeving op de Sinäi,
- (b) Ook sinds die tijd heeft de wet geen universele zeggenschap over de mensheid gehad, maar is ze slechts aan één volk, te weten Israëi, gegeven.

Stelling III:

De wet heeft als leefregel slechts een tijdelijke functie gehad

Tot op Christus

Zomin als de wet vanaf de schepping de mens is opgelegd, zomin heeft ze tot aan de jongste dag over de gelovigen zeggingskracht. De Bijbel geeft duidelijk aan dat de wet in een bepaald opzicht – als opgelegde gedragscode – slechts een tijdelijk karakter droeg.

Ook hier laat de Schrift zich niet misverstaan, tenzij men niet wil lezen wat er staat. Zo staat er in Galaten 3:19 niet alleen, dat de wet ‘er bijgevoegd werd’, maar ook dat dit gold ‘totdat het zaad zou komen, waaraan de belofte gedaan was.’

In dit hoofdstuk stelt Paulus de wet voor als een gevangenis, of beter als een gevangenbewaarder, die de gelovigen uit die tijd ‘in verzekerde bewaring’ hield ‘tot het geloof geopenbaard zou worden’ (vs.23).

Hier is dus duidelijk sprake van een tijdelijke functie. Ook noemt hij de wet een tuchtmeester en wel in dit verband: ‘De wet is dus onze tuchtmeester geweest tot op Christus opdat wij op grond van geloof gerechtvaardigd zouden worden’ (vs.24).

Vaak wordt deze tekst uitgelegd als zou de wet ook nu nog voor iedere zondaar een tuchtmeester zijn, die hem tot Christus wil brengen. Als dat juist was, zou de wet trouwens toch slechts tijdelijk over de mens zeggenschap hebben. Zodra die mens namelijk Christus leert kennen, is hij dan niet meer onder de tuchtmeester. Deze verklaring klopt echter niet. De uitdrukking ‘tuchtmeester *tot op Christus*’ is niet *richting*bepalend maar *tijd*bepalend.

De wet was een tuchtmeester tot op de tijd dat Christus kwam

(verg. Gal.4:1-5). Evenmin is ‘het geloof’ in de zinnen: ‘Doch voordat het geloof kwam, waren wij als gevangenen onder de wet’ (Gal.3:23) ‘maar nu het geloof gekomen is, zijn wij niet meer onder een tuchtmeester’ (Gal.3:25), het strikt persoonlijke geloof.

Het gaat in deze teksten om de prediking en de aanvaarding van het geloof als weg tot rechtvaardiging, in tegenstelling tot de afkondiging van de wet. De wet heeft dus slechts een tijdelijke functie gehad, zoals bovendien nog blijkt uit Galaten 4:5 waar sprake is van ‘hen die onder de wet *waren*.’

Tenietgedaan

In dit verband moeten ook de twee gedeelten genoemd worden, die zo duidelijk de verandering in bedeling laten zien, die met het kruis is ingetreden. Ik doel op Efeze 2:14,15 en Kolossenzen 2:13,14.

In de laatste van die twee wordt over de wet gesproken als over ‘de schuldbrief, die tegen ons (getuigde) door zijn inzettingen.’

Van deze schuldbrief zegt de apostel, dat God die uit de weg geruimd heeft door die aan het kruis te nagelen.

Het gaat niet om, zoals dr. J.A.C. van Leeuwen doet, onder deze schuldbrief alleen de ceremoniële wet te verstaan (zie Korte Verkl. Kolossenzen). De misdaden waarover vers 13 spreekt, zijn maar niet overtredingen van reinigingsvoorschriften e.d., maar directe overtredingen van Gods heilige, morele wet, de wet der tien geboden.

Dit scheiding maken tussen het morele en het ceremoniële deel van de wet in teksten waarover de wet gesproken wordt, of waar op de wet gedoeld wordt, druist zoals gezegd en zoals ik nog nader hoop aan te tonen, tegen de Schrift in.

Ook kan men onder de ‘schuldbrief’ niet slechts de schuld verstaan, die door overtreding van het gebod veroorzaakt is. Er is immers sprake van de schuldbrief, die tegen ons getuigde *door zijn inzettingen*.

Zeer zeker is de kwestie van schuld mee in het geding. De zaak is echter dat de wet alleen maar schuld veroorzaken kan. Het document is gezien zijn onvermijdelijk gevolg, te beschouwen als

een schuldbrief. Welnu, dit handschrift, dat ons tegen was, is aan het kruis genageld.

Dat betekende het einde van de bedeling van de wet.

In Efeze 2 wordt dit zo mogelijk nog duidelijker naar voren gebracht. Daar wordt de wet aangeduid als de ‘scheidsmuur van de omheining’, die weggebroken is. Deze scheidsmuur wordt hier niet gezien als een scheidsmuur tussen de mens en God, maar tussen de Jood en de heiden. Hoe is deze muur dan weggebroken? Paulus zegt het zo: ‘toen hij in zijn vlees de vijandschap, de wet van de geboden, die in inzettingen bestaat, tenietgedaan had.’ En blijkens vers 16 is dat gebeurd op het kruis. Daardoor werd de scheidsmuur tussen Jood en heiden verwijderd. De vijandschap tussen beiden werd opgeheven en beiden werden ‘in één lichaam’ met God verzoend, zodat ook de vijandschap tussen de mens en God werd tenietgedaan. Zodat nu aan hen die veraf waren (heidenen) en aan hen die dichtbij waren (Joden) vrede verkondigd wordt. Ook hier zien we dus dat de wet, als het aan Israël opgelegde gebod, opgeheven is. En nergens lezen we dat de bekeerde Jood en de bekeerde heiden op een andere manier weer onder die wet gebracht worden.

Gij zijt niet onder de wet, maar onder de genade

Integendeel, van de gelovigen zegt Paulus, dat ze niet onder de wet zijn. We hebben dat al gezien in de uitspraken van de Galatenbrief. We zijn niet meer ‘onder de tuchtmeester’. Paulus herhaalt dat echter nog eens in de brief aan de Romeinen. In hoofdstuk 6:14 lezen we: ‘Want de zonde zal over u niet heersen, want gij zijt *niet onder de wet* maar onder de genade.’

Deze uitspraak is zo expliciet dat je je verbaast dat dit onderwijs van de apostel zo weinig wordt aanvaard. Om aan de klem van deze en de hiervoor genoemde teksten te ‘ontkomen’, worden dan twee redeneringen toegepast, waarmee men deze uitspraken probeert betrekkelijk te maken.

Zo zegt men, dat we niet meer onder de wet staan om daardoor gerechtvaardigd te worden, maar ons wel onder haar bevinden

wat ons praktische leven betreft. De wet zou nog wel de ons voorgeschreven leefregel zijn. Anderen brengen naar voren, zoals dat door dr. Van Leeuwen gebeurde in verband met Kolossenzen 2, dat we niet meer onder de ceremoniële wet staan, maar nog wel onder de morele.

Voor eerstgenoemde mening is het van belang op te merken, dat we een dergelijke ‘verschuiving’ in functie van de wet nergens in de Schrift tegenkomen. Nooit wordt er gezegd, dat we niet meer ‘zus’ onder de wet staan, maar nog wel ‘zo’. Het is kortweg: gij zijt niet meer onder de wet, niet meer onder de tuchtmeester.

Maar dat niet alleen, we moeten er ook op letten, dat Paulus in Romeinen 6:14 niet over onze rechtvaardiging spreekt, *maar juist over ons praktisch leven.*

Volgens de gewraakte opvatting zou Paulus het volgende gezegd moeten hebben: ‘Gij zijt niet onder de vloek, want ge zijt niet onder de wet om daardoor gerechtvaardigd te worden. Denk er echter om dat de zonde nu niet over je gaat heersen, want je bent wel onder de wet als verplichte leefregel.’

Zo spreekt de apostel echter niet. Hij heeft het niet over vloek, of over rechtvaardiging, maar over het feit dat *de zonde over ons niet heersen zal omdat we niet onder de wet, maar onder de genade zijn.* En deze tekst is alléén te begrijpen als we goed voor ogen houden wat volgens Paulus het effect van de wet is. Hij zegt daarvan in Romeinen 5:20 dit: ‘Maar de wet is daarbij gekomen, *opdat de overtreding zou toenemen...*

Juist het niet onder de wet staan, stelt ons in staat niet onder de heerschappij van de zonde gebukt te gaan.

En mocht iemand menen, dat het niet onder de wet staan een vrijbrief is om te zondigen, dan gaat Paulus daar niet tegen in door te zeggen, dat ‘niet onder de wet staan’ alleen maar slaat op de rechtvaardiging. ‘Wat dan? Zouden we zondigen, omdat we niet onder de wet, maar onder de genade zijn? Volstrekt niet! Weet gij niet, dat in wiens dienst gij u als slaven stelt om te gehoorzamen, gij slaven zijt van hem, die gij gehoorzaamt?’ (Rom.6:15,16).

Paulus schrijft niet: 'Weet gij niet, dat de wet uw leefregel is,' maar: 'Weet gij niet dat in wiens dienst gij u stelt...' enz.

Anders gezegd: de apostel handelt over onze praktische wandel en daarin heeft de wet geen plaats. Niet onder de wet zijn stelt ons in staat niet onder de heerschappij van de zonde te staan. Misbruikt iemand deze vrijheid, dan komt hij wel onder de heerschappij van de zonde.

De bewering dat we niet meer onder de wet zijn om daardoor gerechtvaardigd te worden, maar wel onder haar als leefregel voor de praktijk is dus totaal ongegrond.

En zij die de christen de wet opleggen om hem daardoor van zondigen te weerhouden, gaan daarmee vierkant in tegen wat Paulus hier zegt. De apostel stelt immers dat de zonde over ons niet heersen zal, *omdat we niet onder de wet zijn*.

Mag je dan wel liegen?

Laten we nog even bij Romeinen 6:14,15 blijven staan. Het is duidelijk dat de apostel zich in vers 15 keert tegen een foutieve conclusie, die men uit zijn voorafgaande woorden zou kunnen trekken.

Uit de stelling, dat de gelovige niet meer onder de wet is, zou men namelijk de conclusie kunnen trekken, dat we dan maar raak kunnen zondigen.

Vele christenen gebruiken dit als argument tegen de leer, dat we totaal niet meer onder de wet staan.

Deze tegenwerping verraadt een groot gemis aan geestelijk inzicht in de positie van de gelovige. Verkondig je hen de bijbelse leer, dat we niet meer onder de wet staan, dan werpen ze prompt tegen: 'Mag jij dan wel liegen en stelen?' Voor hen staat niet-onder-de-wet-zijn kennelijk gelijk met een vrijbrief om te zondigen. En omgekeerd betekent voor hen een verbod om te zondigen zo automatisch de verplichting de wet te houden. Dit laatste werd door de reeds eerder genoemde Samuel Bolton als volgt uitgedrukt: 'Indien christenen verbonden zijn niet te zondigen, dan zijn zij verbonden de wet te onderhouden.'

Wie zo redeneert laat zien, dat hij niet of onvoldoende beseft wat de genade inhoudt.

De christen is niet geroepen naar de normen van de wet te leven, maar naar de richtlijnen die de genade geeft. *De genade is niet slechts een bepaald gunstbewijs van God maar een beginsel, zoals ook de wet een beginsel is.*

Van deze genade schrijft Paulus aan Titus: ‘Want de genade van God, die voor alle mensen heil aanbrengt, is verschenen, *en onderwijst ons*, dat wij met verzaking van de goddeloosheid en wereldse begeerten, ingetogen, rechtvaardig en godvruchtig leven in deze tegenwoordige eeuw, in de verwachting van de gelukzalige hoop en verschijning van de heerlijkheid van onze grote God en Heiland, Jezus Christus, die Zichzelf voor ons gegeven heeft, opdat Hij ons van alle wetteloosheid verlossen zou en Zichzelf een eigen volk zou reinigen, ijverig in goede werken’ (Tit.2:11-14).

Niet de wet onderwijst ons hoe we als christenen te leven hebben, maar de genade. Dit onderwijs vinden we in het Nieuwe Testament en is onlosmakelijk verbonden met het voorbeeld van Christus. We komen daarop nog uitvoerig terug. De genade leert ons niet dat we wel zouden mogen stelen of liegen.

Wat dat betreft is er geen tegenstelling tussen wet en genade, maar ook geen samensmelting. Wie naar de norm van de genade leeft, vervult so-wie-so de wet, maar wie de wet als leefregel neemt, beantwoordt daarmee nog niet aan de norm van de genade. Inhoudelijk overtreft de genade namelijk de wet.

Als het om dienen gaat, bestaat er tussen wet en genade wel degelijk een tegenstelling. De wet *eist* bepaalde daden, de genade *beweegt* tot dienst. De gehoorzaamheid van de christen aan de wil van God is niet een gehoorzaamheid in wettisch opzicht, het is een zich door genade geroepen weten, om te doen wat God welbehagelijk is.

De tien geboden inbegrepen

Maar hoe zit het met het tweede argument, waarmee men de zin van de uitdrukking ‘gij zijt niet onder de wet’ wil inperken?

Kan men werkelijk staande houden, dat Paulus onder ‘wet’ in deze uitdrukking slechts de ceremoniële wet verstaat? Ik heb al naar voren gebracht dat een dergelijke inperking van het begrip ‘wet’ nergens in de Schrift te vinden is. Onder wet kan men wel alleen de morele wet, ofwel de wet van de tien geboden met zijn diverse uitwerkingen, verstaan, maar nimmer alleen de ceremoniële wet. Trouwens, als Paulus had willen zeggen dat we niet meer onder de ceremoniële wet zijn, dan zou hij dat toch wel duidelijk naar voren gebracht hebben?

Afgezien daarvan blijkt echter uit Romeinen 6:14,15 dat hier onmogelijk de ceremoniële voorschriften bedoeld kunnen zijn. Wat heeft ‘de zonde zal over u niet heersen’ met de ceremoniële wet van doen? En hoe kan men de foutieve conclusie trekken: ‘Zouden we zondigen, omdat we niet onder de wet zijn’ als het niet om de morele wet ging? Als we hoofdstuk zeven lezen, blijkt dat van deze opvatting totaal niets heel blijft. In het zesde vers betoogt Paulus daar, dat we van de wet zijn vrijgemaakt. Van de ceremoniële wet slechts? Geen sprake van, want vers 7 vervolgt: ‘Ik zou de zonde niet gekend hebben dan door de wet; want ook de begeerte zou ik niet gekend hebben, als de wet niet gezegd had: Gij zult niet begeren.’

De apostel heeft het dus uitdrukkelijk over de morele wet, want hij haalt één van de tien geboden aan. In Galaten 3:23-25 maakt de tegenstelling ‘wet’-‘geloof’ eveneens duidelijk dat het om de wet in moreel opzicht gaat.

STELLING IV:

De Wet heeft geen gezag over gestorven mensen

Voor de Wet gestorven

Het is van groot belang na te gaan hoe volgens de Schrift de zeggingskracht van de wet over de gelovigen is opgeheven.

Feitelijk is ook daarmee het probleem al beslist. Paulus schrijft aan de Galaten: 'Want ik ben door de wet aan de wet gestorven om voor God te leven. Ik ben met Christus gekruisigd en ik leef niet meer, maar Christus leeft in mij; en wat nu mijn leven in het vlees betreft, leef ik door het geloof in de Zoon van God, die mij heeft liefgehad en Zichzelf voor mij heeft over gegeven' (Gal.2:19, 20).

Paulus is dus onder de wet 'weggestorven'. Ik las eens van een 'oefenaar', die op zondag reisde en daarover door zijn broeders werd vermaand. Hij verdedigde zich met te zeggen, dat de wet 'een lijk' was. Hoewel de man het waarschijnlijk goed bedoelde, deugde zijn uitspraak toch niet. Niet de wet is gestorven, maar wij als gelovigen zijn dat. En over gestorven mensen heeft geen enkele wet meer macht, ook de wet van God niet. Niet meer als regel ter rechtvaardiging en niet meer als leefregel. Die twee aspecten van de wet zijn namelijk nooit te scheiden. In Galaten 2:19 en 20 gaat het immers niet alleen over onze positie in Christus, maar ook over onze levenspraktijk.

Opdat wij voor God vruchten dragen

In Romeinen 7 is de gedachte van 'gestorven zijn' nog nader uitgewerkt. In vers 1 wordt gesteld, dat de wet (welke dan ook)

slechts over een mens wat te vertellen heeft zolang deze leeft. Paulus illustreert dat met het voorbeeld van een vrouw die aan haar man verbonden is, zolang hij leeft. Sterft echter de man, dan is ze los van de wet, die haar aan de man bond. Vervolgens past hij dit als volgt toe op de gelovigen: 'Zo zijt ook gij, mijn broeders, voor de wet gedood door het lichaam van Christus, opdat gij een ander zoudt toebehoren, aan hem die uit de doden is opgewekt, opdat wij voor God vrucht dragen' (vs.4).

Twee dingen vallen hierbij op. Ten eerste dat de apostel bij deze toepassing welbewust de zaken omkeert. Hij zegt niet dat de wet gestorven is, zodat we vrij zijn om Christus toe te behoren, maar dat wij gestorven zijn voor de wet door het lichaam van Christus (dat laatste houdt in, dat wij met Christus gestorven zijn (Gal.2:20; Kol.3:3).

Ten tweede merken we op, dat Paulus dit gestorven zijn voor de wet verbindt met het praktisch leven, namelijk om vrucht voor God voort te brengen. Onder de wet is dat namelijk niet mogelijk, want dan werken de lusten van de zonde, die door de wet gewekt worden, in onze leden (Rom.7:5).

Vervolgens onderstreept de apostel zijn betoog nog eens met de uitspraak: 'Maar nu zijn wij van de wet vrijgemaakt, gestorven aan dat, waarin wij gevangen waren, zodat wij dienen in nieuweid des levens en niet in oudheid van de letter.'

Ook hier zien we weer, dat het gaat om het praktisch leven.

De band met de wet is door 'de dood' finaal doorgesneden. Wij dienen God op een totaal andere grondslag.¹ Blijvend in de stijl van Romeinen 7:1-6 kunnen we dan ook zeggen, dat de christen, die de wet als leefregel hanteert, gelijk staat aan iemand die voor de tweede keer getrouwd is, maar die voor zijn tweede huwelijk zijn eerste levenspartner als leefregel neemt.

¹ Zie voor het begrip 'letter' 2 Korinthe 3:6,7, waar de 'letters op stenen gegraveerd' niet figuurlijk bedoeld zijn, maar definitief slaan op de wetstafelen.

STELLING V:

De uitwerking van de wet is slechts negatief

Een volmaakte regel met een negatief resultaat. Wie de wet als leefregel neemt en zich onder het gebod stelt, ziet totaal over het hoofd *welke uitwerking de wet volgens de Schrift* heeft.

Over de wet zelf worden uiteraard alleen maar goede dingen gezegd.

De wet is heilig, rechtvaardig, goed en geestelijk (Rom.7:12-14 verg. Rom.2:20). Ze is gegeven als een maatstaf voor de mens hier op aarde, als nakomeling van Adam.

Als zodanig is ze volmaakt. De uitwerking van de wet is echter in alle opzichten negatief.

We hebben al gezien dat er op grond van de wet geen rechtvaardiging te verkrijgen valt (Rom.3:20; Gal.2:16,21; 3:11). Uit de Galatenbrief kunnen we nog een hele serie minpunten opsommen: door de wet geen Geest; geen krachten; geen erfenis; geen leven (zie Gal.3:2,5,18,21). Dit zijn dingen die met ons eeuwig heil te maken hebben, maar ook in praktisch opzicht is de uitwerking van de wet enkel negatief. De volgende opsomming laat dat zien:

(a) *'Door de wet is kennis van de zonde'* (Rom.3:19,20; 7:7). Op zichzelf is dat een goede zaak, want de ogen van de mens moesten opengaan voor het karakter van het kwaad. De wet geeft echter geen kracht om de zonde de baas te blijven. De wet fungeerde als een zonnestraal, die wel de stofdeeltjes in de kamer aantoonde, maar ze niet verwijdert. Bunyan vergelijkt de werking van de wet met een vrouw, die de vloer van de kamer veegt met een harde schuier zodat alle stof opwarrelt.

(b) *'Want de wet werkt toorn'* (Rom.4:15). Door de wet wordt de zonde tot overtreding en des te meer verdient de mens daarvoor de toorn van God. Nu is de genade overvloedig geworden en is er zelfs vergeving voor overtredingen. Maar ieder die zich onder de wet stelt, moet wel bedenken dat hij daarmee elke zonde tot een overtreding maakt. En dat hij falend in één gebod, zich schuldig stelt aan overtreding van alle.

(c) *'Maar de wet is daarbij gekomen, opdat de overtreding zou toenemen; en waar de zonde toenam, daar is de genade meer dan overvloedig geworden'* (Rom.5:20; Gal.3:19).

Vaak zegt men dat de wet ons gegeven is als een regel ter heiliging. De Bijbel laat echter een heel ander geluid horen. Niet een heilig leven is het effect van de wet, maar toenemen van de overtreding (verg. Rom.7:13).

(d) *'Maar de zonde heeft in het gebod aanleiding gevonden om elke begeerte in mij op te wekken?'* (Rom.7:8).

Inplaats van een heilig leven te bewerken, wordt de begeerte geactiveerd door het gebod.

(e) *'Want zonder wet is de zonde dood... maar toen het gebod kwam, leefde de zonde op, doch ik stierf'* (Rom.7:8,9).

Ter illustratie hiervan het volgende voorbeeld: Kinderen spelen in de kamer. Vader komt binnen en zegt dat de kinderen beslist niet in de kast mogen kijken. Voordat vader binnenkwam, hadden ze geen enkele begeerte of lust om de kastdeur open te doen. Maar nauwelijks is het gebod gegeven, of de begeerte wordt opgewekt.

(f) *'De kracht van de zonde is de wet'* (1Kor.15:56).

(g) *'Want toen wij in het vlees waren, werkten de lusten van de zonden, die door de wet gewekt worden in onze leden'* (Rom.7:5).

De wet is als leefregel gegeven voor mensen in het vlees op aarde en de uitwerking van het volmaakte gebod was voor de mens een volmaakte debacle.

Nu zijn er die menen dat de werking van de wet voor een gelovige een gunstig resultaat zou hebben. Maar waar staat dat de werking van de wet is veranderd? Ik kan het gebod niet gebruiken als een leefregel tot heiligheid. Daartoe is de wet niet gegeven en dat effect heeft ze ook niet. Nog steeds wekt de wet de begeerte op, nog steeds werkt ze toorn, nog steeds is de kracht van de zonde de wet.

Wie van de wet een leefregel ter heiliging gaat maken, gebruikt de wet voor een ander doel dan waarvoor God haar gegeven heeft. Waar haalt men echter dat recht vandaan? Wie geeft mij het recht te zeggen: 'Ik stel mij onder de wet, niet om daardoor gerechtvaardigd te worden, ook niet om daardoor verdoemd te worden, maar om daardoor een heilig leven te leiden?'

Trouwens, de wet trekt zich er niets van aan met welk doel ik haar wil houden, ook maakt het voor haar geen enkel verschil wie zich onder haar stelt. Haar uitwerking is steeds dezelfde, ze beantwoordt alleen aan het doel waartoe God haar gesteld heeft.

Laat men toch naar de Schrift luisteren. Op de vraag: 'Waarom dan de wet?' (Gal.3:19) volgt niet: 'om heilig te kunnen leven,' maar: 'ter wille van de overtredingen werd zij er bijgevoegd.'

Om de overtreding in te perken? Nee, om de zonde als overtreding te kenschetsen. Romeinen 5:20 zegt dat immers onomwonden: 'Maar de wet is daarbij gekomen, *opdat de overtreding zou toenemen.*'

De bediening van de dood

In 2 Korinthe 3 noemt Paulus de gelovigen te Korinthe een brief van Christus, die door zijn dienst is opgesteld. Deze brief is niet met inkt geschreven, maar met de Geest van de levende God.

Waarop is ze geschreven? De apostel zegt er dit van: 'niet op stenen tafelen, maar op vlezene tafelen van het hart' (vs.3).

Uit deze woorden blijkt dat hij de dienst van de Geest in de Korinthiërs in contrast brengt met de wet, en wel met de wet van de tien geboden die op stenen tafelen stond gegraveerd.

In vers 6 geeft hij een nieuwe tegenstelling tussen deze beide bedieningen. Hij noemt zich een bedienaar van het nieuwe verbond, dat is 'niet van de letter, maar van de Geest.'

De 'letter' ziet hier niet op letterknechterij of zo iets, nee het gaat om de met letters genoteerde geboden. Het verband maakt dat duidelijk, want het volgende vers luidt: 'Als nu de bediening van de dood, met letters op stenen gegraveerd, met heerlijkheid begon.'

Deze bediening van de wet wordt dus genoemd *een bediening van de dood*.

Hoe kan men er nu toe komen een bediening van de dood een leefregel te noemen voor de christen die met Christus gestorven en levendgemaakt is, en die een bediening van de Geest bezit (vs.8)? Aan deze drie tegenstellingen wordt nog een vierde toegevoegd namelijk dat de bediening van de letters op stenen gegraveerd 'verdwijnen moest' (vs.7b, 11a), terwijl de 'bediening van de Geest blijft en in heerlijkheid bestaan zal' (vs.11). Alsof het contrast nog niet scherp genoeg getekend was, volgt er in vers 9 nog een tegenstelling. Daar wordt de bediening van de wet 'betiteld' als: *een bediening van de veroordeling*, met als tegenstelling de bediening van de gerechtigheid. Is een bediening van de veroordeling een leefregel voor een levendgemaakt christen?

Wie zich, ondanks deze duidelijke uitspraken, toch onder de wet gaat stellen, draait daarmee de klok terug. Hij bouwt, om met Galaten 2:18 te spreken, weer op wat hij afgebroken heeft. En hij gaat van de uitnemende heerlijkheid van de blijvende bediening terug naar de 'verbleekte heerlijkheid' (zie 2Kor.3:10) van een bediening die naar de uitdrukkelijke wil van God verdwijnen moest. Omdat men daarbij de eerste bediening niet wil opgeven, gaat men beide mixen. Wat de rechtvaardiging betreft, erkent men dat wet en genade tegenover elkaar staan, wat de levenswandel betreft gaat men ze vermengen.

Het gevolg is, dat beide afgezwakt worden. Bij overtreding van de wet verontschuldigt men zich met 'zondaars blijven we nu eenmaal toch'. De uitspraak: 'Vervloekt is een ieder die niet volhardt in alles wat geschreven staat in het boek van de wet, om dat te doen' (Gal.3:10) maakt men van de wetsbetrachting los en vergeet men maar liever. Omgekeerd berooft men de genade van zijn glorie, men acht haar wel goed genoeg om de ziel te redden, maar niet goed genoeg om de verlore zondaar in het spoor te

houden. Voor het praktisch leven gaat men van de bediening van de genade weer terug naar de bediening van de wet, die op een totaal ander beginsel berust.

Wet of genade

Het verschil tussen deze beide bedieningen blijkt wel heel duidelijk als we de beide beginselen beoordelen naar hun eigen kenmerken:

(a) De wet zegt wat de mens behoort te zijn en behoort te doen. Ze wordt beheerst door de eis: 'Gij zult...

De genade laat zien wie God is in zijn gevende liefde: 'Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft' (Joh.3:16).

(b) De wet eist liefde ten opzichte van God en de naaste. De genade schenkt liefde en wekt liefde op. 'Wij hebben lief omdat Hij ons eerst heeft liefgehad' (1Joh.4:19).

'De liefde van God is in onze harten uitgestort door de Heilige Geest, die ons gegeven is' (Rom.5:5).

(c) De wet benadrukt Gods heiligheid, de genade toont Gods liefde.

(d) De wet belooft gerechtigheid op grond van werken (Rom.10:5), de genade schenkt gerechtigheid op grond van geloof: 'Want Christus is het einde van de wet tot gerechtigheid voor een ieder die gelooft' (Rom.10:4).

(e) De wet is niet uit geloof, maar onafscheidelijk met werken verbonden (Gal.3:12). Daarentegen is de genade altijd gekoppeld aan het geloof (Gal.3:5; Rom.10:8; Gal.3:11) dat gevolgd wordt door de werken van het geloof, die God bereid heeft (Ef.2:8,9).

(f) Zowel wet als genade zijn volmaakt, de eerste echter volmaakt om te verdoemen, de laatste om te redden.

STELLING VI:

De wet is bestemd voor onrechtvaardigen

Het juiste gebruik van de wet

Reeds eerder hebben we geconstateerd dat niet de wet gestorven is, maar dat wij als gelovigen dat zijn. Was het eerste het geval, dan zou de wet geen enkele functie meer kunnen uitoefenen. Maar de wet heeft nog wel degelijk een functie. Het Nieuwe Testament is daar helemaal niet onduidelijk over. Echter... die functie heeft uitdrukkelijk geen betrekking op gelovigen. Ik doel op de uitspraak van Paulus in 1 Timotheüs 1:8 en 9: 'Maar wij weten dat de wet goed is, als iemand haar wettig gebruikt, en hij dit weet, *dat de wet niet bestemd is voor een rechtvaardige*, maar voor wettelozen en losbandigen, voor goddelozen en zondaars...'

Kan het duidelijker? Is hier nog iets tegenin te brengen? Was het in andere Schriftplaatsen al ondoenlijk om het begrip wat af te zwakken en er slechts het ceremoniële deel van het voorschrift onder te verstaan, hier is dat totaal onmogelijk. Wat hebben vadermoorders met een ceremoniële wet te maken? Welnu, het wettig gebruik van de wet bestaat niet daarin dat ze toegepast wordt op gelovigen, maar op ongelovigen. Om hen daardoor tot rechtvaardiging te leiden? Natuurlijk niet, want uit werken van de wet zal geen vlees gerechtvaardigd worden. Nee, de wet dient om hun duidelijk te maken hoe ze als mensen op aarde schuldig staan voor God; opdat ze daarop aan het evangelie gehoor zullen geven en zich zullen bekeren. Is de wet dus bestemd voor rechtvaardigen als een leefregel van dankbaarheid?

Geen sprake van, de wet is bestemd voor onrechtvaardigen. In feite is ook deze tekst uit 1 Timotheüs 1 beslissend voor het hele vraagstuk.

De Wet en de grootte van onze schuld

Vaak meent men gelovigen de wet te moeten voorhouden om hen maar goed te overtuigen van de grootte van hun schuld en van hun eigen onwaardigheid. Men komt dan ogenschijnlijk een beetje in de richting van wat ik hierboven over 1 Timotheüs 1:8,9 opmerkte.

Er is echter een hemelsbreed verschil, namelijk dat men toch de wet op een rechtvaardige, inplaats van op een onrechtvaardige gaat toepassen. En dat is volgens 1 Timotheüs 1:8 en 9 een onwettig gebruik van de wet. Verder valt er dit over op te merken: de wet kan iemand overtuigen, dat hij schuldig staat voor God, maar de grootte van onze schuld wordt door de wet niet aangegeven. Slechts het kruis is daartoe in staat. Het feit, dat God zijn eigen Zoon moest verlaten, toen deze onze plaats innam, laat de grootte van onze schuld zien. Hoe jammer is het toch, dat men bij de Sinaï zoekt, wat Golgotha alleen ons duidelijk kan maken.

De gevolgen daarvan blijven, zoals we zullen zien, niet uit.

Bron van wetticisme

Wie de wet, zoals die op de Sinaï is afgekondigd, toch op zichzelf als gelovige gaat toepassen, brengt zich daarmee onvermijdelijk onder het wettisch principe van 'Gij zult' en 'Gij zult niet', en dit principe mist zijn uitwerking niet. Het bepaalt ons bij wat we moeten doen en toont ons alleen maar onze tekorten, zonder daar wat tegenover te stellen. Wat gebeurt er dan?

Wel, de gelovige wendt zich opnieuw naar Golgotha en pleit op de genade. Het licht van het evangelie valt dan weer in het gemoed.

Daarop gaat men echter weer terug naar de donder en de duisternis, om gebukt te gaan onder de vervloekingen van het gebod. Zo reist men heen en weer tussen Sinaï en Golgotha. Ware vrede en blijdschap kent men alleen in die ogenblikken, die worden doorgebracht aan de voet van het kruis.

Even later echter zit men weer diep in de put bij de berg in de woestijn met zijn rook en vuur.

Dit is dan nog het gunstigste geval. Vaak stompt men af onder dit geestelijk ‘wisselbad’. Men legt zich bij zijn falen neer en gaat het als iets normaals beschouwen. Daarbij zal men dan de nadruk gaan leggen op een uiterlijke wetsbetrachting, die op een paar punten toegespitst is, om zich daaraan op te trekken. Zo las ik onlangs in een tijdschrift, dat de kinderen van de rubriekverzorger op zondag niet op de schommel in de tuin mochten zitten, want waar blijf je anders! Maar deze mevrouw durfde niet te schrijven over haar persoonlijk heil in Christus! Nog funester wordt het als men de blik van het eigen falen afwendt en het oog gaat richten op de ander en die de maat van de eigen wetsbetrachting gaat aanmeten. Dat is dan wetticisme in optima forma. Juist om deze houding te vermijden is het zo noodzakelijk de verhouding tot de wet goed te zien en zich op geen enkele wijze weer onder haar te laten brengen.

En de oudtestamentische gelovigen dan?

Men zou kunnen tegenwerpen, dat de oudtestamentische gelovigen zich toch verlustigden in de wet des Heren en dat de bovengenoemde werkingen blijkbaar bij hen niet noodzakelijk gevonden behoeften te worden. Inderdaad lezen we dat de psalmist zich verlustigt in de wet van God. Denk maar aan Psalm 19 en 119. Maar uit de laatste van de twee blijkt wel heel duidelijk dat de dichter aan de totale wet van God denkt met al zijn voorschriften.¹ Hij ziet in deze inzetten de voorzienige hand van God, Gods wijsheid en heiligheid, enz. Zo verlustigen wij ons er ook in. De boeken Exodus en Leviticus vormen voor de christen een rijke bron van studie en overdenking. Maar dat betekent niet dat we ons daarmee onder de wet stellen.

¹ Vergelijk Joh.10:34 waar de Here Jezus een tekst uit de Psalmen aanhaalt (Ps.82:6; verg. 88:12; 43:12) met de woorden: ‘Staat er niet geschreven in uw wet?’

Al verlustigde de Israëliet zich in de wet, dat nam niet weg dat het gebod zelf hem veroordeelde. Het diende om hem te doen uitzien naar de belofte Verlosser. De Israëliet stond om zo te zeggen met de rug naar Sinaï en met het gezicht naar Golgotha. De christen die zich onder de wet stelt, staat echter met zijn rug naar Golgotha en met zijn gezicht naar de Sinaï. De Israëliet keek van het duister naar het licht, de christen die terugkeert tot de wet, gaat van het licht naar het duister. Van de genade terugkeren naar de wet beklemt, van de wet uitzien naar het heil schenkt hoop. Wonen in een somber huis met uitzicht op een riante villa, schenkt blijdschap, vanuit die villa teruggaan tot een korter of langer verblijf in een sombere woning, drukt terneer.

De bergrede

Wie zich stelt onder de wet van de Sinaï, vergeet vaak dat de Heer in de bergrede een verdieping van het gebod gegeven heeft. Anders gezegd: hij maakt het zich te gemakkelijk.

Bij zijn declaratie ‘van de grondwet van het koninkrijk’ heeft de Heiland zijn: ‘Ik zeg u’ gesteld tegenover: ‘Gij hebt gehoord, dat gezegd is.’

De wet zei: ‘Gij zult niet doden,’ de Heer breidt dat gebod uit tot niet-ten-onrechte-toornig zijn op zijn broeder. De wet stelde: ‘Gij zult geen overspel plegen,’ maar de Heer verdiept dat tot niet-begeren-van-een-vrouw-in-het-hart (Matth.5:27,28).

De wet werd beheerst door het beginsel: oog om oog – tand om tand, maar Christus beveelt om je linkerwang te keren naar hem die je op de rechter slaat (Matth.5:38,39). Als dan iets onze leefregel moet zijn, dan is dat volgens het woord van de Heer niet de wet, maar zijn eigen gebod in de bergrede, neergelegd als de verdieping van de wet. De wet veroordeelt daden, in de bergrede gaat het om drijfveren.

Maar zelfs de bergrede geeft nog niet de christelijke norm, zoals die in de brieven van het Nieuwe Testament gevonden wordt.

STELLING VII:

Niet de wet, maar Christus onze leefregel

De christelijke leefregel

Met de slotopmerking van het vorige hoofdstuk zijn we terechtgekomen bij de vraag: ‘Wat is de christelijke leefregel?’ De stelling dat we niet onder de wet zijn, betekent namelijk niet dat we als christenen geen leefregel zouden hebben.

Onze leefregel is echter niet een lijst geboden die hoofd zakelijk verboden zijn, *maar een persoon*, namelijk Christus Zelf. Ons handelen moet niet bepaald worden door een opgelegd gebod, maar door wat God Zelf is. In feite klinkt dat in de bergrede al door in de woorden: ‘Weest dan volmaakt, zoals uw hemelse Vader volmaakt is.’ Wie God voor ons is, was op het moment dat de Heer Jezus de bergrede uitsprak echter nog niet volkomen geopenbaard.

Dat is pas gebeurd op het kruis. Zo lezen we in het ‘Onze Vader’:

‘En vergeef ons onze schulden, zoals ook wij vergeven onze schuldenaren’ (Matth.6:12).

In schrijft Paulus echter: ‘Maar weest ten opzichte van elkaar goedertieren, medelijdend, elkaar vergevend, *zoals ook God in Christus u vergeven heeft. Weest dan navolgers van God, als geliefde kinderen; en wandelt in liefde, zoals ook Christus ons heeft liefgehad* en Zichzelf voor ons heeft overgegeven als een offergave en een slachtoffer, tot een welriekende reuk voor God.’

De wet als leefregel? Nee, Gods handelen als norm. Christus Zelf als voorbeeld. En als er iets aan ons leven mankeert, dan dient niet

de wet als correctie, maar Christus Zelf. Leest u maar: *‘Maar zo hebt gij Christus niet geleerd.* Gij hebt Hem immers gehoord en zijt in Hem onderwezen, zoals de waarheid in Jezus is: dat gij, wat de vroegere wandel betreft, de oude mens hebt afgelegd, die ten verderve gaat naar de misleidende begeerten’ (Ef.4:20,21).

Hij heeft u een voorbeeld nagelaten.

In 1 Petrus 2:21-23 staan de prachtige woorden: *‘Want hiertoe zijt gij geroepen, want ook Christus heeft voor u geleden en u een voorbeeld nagelaten, opdat gij zijn voetstappen zoudt navolgen; hij, die geen zonde gedaan heeft en geen bedrog werd in zijn mond gevonden, die als hij gescholden werd niet terugschold, als hij leed niet dreigde...’*

Daar hebben we onze ‘wet’. Christus Zelf heeft ons voorgeleefd hoe wij te wandelen hebben. In Hem zien we het voorbeeld van de goede werken, die God voor ons bereid heeft.

En niet alleen in Hem, maar ook in zijn dienstknecht. Paulus kon schrijven: *Weest mijn navolgers, zoals ook ik van Christus’* (1Kor.11:1). Van hem gold: *‘Want te leven is voor mij Christus’* (Fil.1:21). Zie op de Heiland in de paaszaal, waar Hij Zich vernedert om de voeten van de discipelen te wassen. Daarna zegt Hij tegen hen: *‘Want Ik heb u een voorbeeld gegeven, opdat ook gij doet zoals Ik u gedaan heb’* (Joh.13:15).

Deze ootmoed en vernedering zien we wel het meest verheven in zijn komen hier op aarde en in zijn gang naar het kruis. Daarvan zegt 2:5-8: *‘Want die gezindheid zij in u, die ook in Christus Jezus was, die in de gestalte van God zijnde, het geen roof geacht heeft God gelijk te zijn, maar heeft Zichzelf ontledigd en heeft de gestalte van een slaaf aangenomen en is de mensen gelijk geworden. En uiterlijk een mens bevonden, heeft Hij Zichzelf vernederd en is gehoorzaam geworden tot de dood, ja, tot de dood van het kruis.’*

Deze Heiland is ons voorbeeld! De opwekkingen om Hem na te volgen geven ons aan wat onze leefregel is. Ik laat er hier nog een paar volgen: *‘Wie zegt dat hij in Hem blijft, behoort ook zelf zo te wandelen, als Hij gewandeld heeft’* (1Joh.2:6).

‘Want wie in de Heer blijft, brengt “veel vrucht” voort’ (Joh.15:5).
‘...maar doet de Heer Jezus Christus aan, en verzorgt het vlees niet om aan begeerten te voldoen’ (Rom.13:14).
‘Hieraan hebben wij de liefde gekend, dat Hij zijn leven voor ons heeft ingezet; en wij zijn schuldig het leven voor de broeders in te zetten’ (1Joh.3:16).

Niet alleen in algemene zin wordt de Heer ons ten voorbeeld gesteld.

Nee, we hebben ook zeer concrete voorschriften voor bepaalde levensverhoudingen.

Zo schrijft Paulus de mannen voor dat ze hun vrouwen moeten liefhebben, *evenals ook Christus de gemeente heeft liefgehad en Zichzelf voor haar heeft overgegeven* (Ef.5:25).

En bij alle volgende voorschriften wordt de persoon van Christus voor de aandacht gesteld. Alles moet gebeuren in betrekking tot Hem: ‘in de Heer’ is het regelmatig terugkerend refrein.

Wie de wet tot leefregel neemt, verplaatst niet alleen zijn aandacht van *het voorbeeld* naar het *gebod*, maar verlaagt ook, zoals reeds gezegd, de norm. De wet is immers hoofdzakelijk negatief. Ze verbiedt het kwaad. Zo zegt het achtste gebod: ‘Gij zult niet stelen.’ Het evangelie schrijft echter voor: ‘Laat hij die een dief was, niet meer stelen, maar veeleer arbeiden en met zijn eigen handen het goede werken, opdat hij kan meedelen aan hem die gebrek heeft’ (Ef.4:28).

Het negatieve wordt overvleugeld door het positieve.

Maar Christus leefde toch volgens de wet?

‘Als Christus ons voorbeeld is,’ zo zou men kunnen redeneren, ‘dan hebben we wel degelijk de wet als leefregel, want Christus hield zich aan de wet.’ Christus werd geboren onder de wet en hield als Jood de wet in de volle zin. Maar durft men op grond daarvan stellen dat Jezus Christus de wet als leefregel had?

Onze Heiland zei: ‘Mijn spijs is dat Ik de wil doe van Hem die Mij gezonden heeft en zijn werk volbreng’ (Joh.4:34).

Is dat de wet als leefregel hebben?

Eiste de wet dat Jezus Christus gehoorzaam werd tot de dood, ja, tot de dood op het kruis? Is de gedachte dat Jezus Christus slechts de wet als leefregel had, niet veroordelenswaardig, omdat ze onze Heiland niet die eer toekent die Hij waard is?!

Onze Heer volvoerde de wet – en wel zo als niemand die ooit gehouden had – maar het is een belediging voor Hem te stellen dat Hij de wet als leefregel had!

Zo geldt voor ons, navolgers van Christus, dat we meer doen dan de wet als leefregel nemen; net als Hij meer deed.

De wet eist dat we onze naaste liefhebben als onszelf, maar we zagen in 1 Johannes 3:16 dat de genade van ons vraagt, ons even voor de broeders in te zetten. Dat vergt de wet niet!

Trouwens laten we eens goed nadenken over de stelling dat we uit dankbaarheid de wet als onze leefregel volbrengen.

Dan komt het er op neer dat we tegen God zeggen: ‘Here God, uit dankbaarheid zal ik niet stelen, zal ik niet echtbreken... enz.’

Is dat nu de norm en het beginsel van onze christelijke dienst?

Wie een klein beetje nadenkt, zal toch inzien dat dit een betreuwenswaardige instelling voor een christen zou zijn. En dan zou de christelijke maatstaf niet hoger reiken dan de joodse!

Hebben we dan geen voorschriften?

We hebben al gezien dat we niet alleen in algemene zin opgewekt worden Christus na te volgen. Nee, er worden ons ook zeer concrete voorschriften gegeven. Deze voorschriften komen tot ons niet als een wet, maar als de leer van de apostelen. We lezen van de gelovigen op de pinksterdag dat ze volhardden in de leer van de apostelen. En aan de Romeinen schrijft Paulus dat ze van harte gehoorzaam zijn geworden aan de inhoud van de leer waarin ze onderwezen zijn (Rom.6:17; verg. 1Petr.1:2). Deze leer bezitten wij in de brieven van het Nieuwe Testament. Daartoe behoort o.a. Efeze 4:30, dat we al besproken hebben. En ook bijvoorbeeld Kolossenzen 3:1-4:6. Die leer bestaat niet in een lijst geboden met ‘Gij zult,’ maar in voorschriften die gesteld worden in het licht van het kruis en belicht door het voorbeeld van Christus (verg. Kolossenzen 3:10)!

Het kruis bepaalt onze positie in de wereld en tevens ons gedrag

Als Paulus aan de gelovigen in Galatië een aantal praktische vermaningen heeft gegeven, besluit hij zijn brief met te zeggen dat er voor hem maar een roem bestaat, namelijk te roemen in het kruis van Christus. Dat kruis betekende voor hem dat de wereld voor hem gekruisigd was en hij voor de wereld (Gal.6:14).

Hij eindigt met: 'En allen die *naar deze regel* zullen wandelen, vrede en barmhartigheid zij over hen en over het Israël van God' (Gal.6:16).

Wandelen als nieuwe schepselen, voor wie de wereld gekruisigd is, dat is onze leefregel; en dat gaat veel verder aan de wet!

STELLING VIII:

*Zich onder de wet stellen verzwakt het leren kennen
van Gods wil*

Het kennen van Gods wil

Wandelen als nieuwe schepselen brengt met zich mee, dat we in iedere situatie ons afvragen wat de Heer van ons wil. Leven als christenen vereist het kennen van de wil van God. Dat is onze dagelijkse oefening. Daarom bad Paulus voor de Kolossers:

‘Daarom houden ook wij, van de dag af dat wij er van gehoord hebben, niet op voor u te bidden en te vragen, dat gij moogt vervuld worden met de kennis van zijn wil, in alle wijsheid en geestelijk inzicht, om de Heer waardig te wandelen, in alles hem welbehaaglijk, en in alle goed werk vrucht te dragen en op te groeien door de kennis van God’ (Kol.1:9,10).

En aan de gelovigen te Rome schrijft hij dat ze hun lichamen moeten stellen tot een levende offerande voor God, dat ze niet gelijkvormig moeten worden aan de wereld, maar veranderd moeten worden wat hun gemoed betreft, opdat ze beproeven ‘wat de goede, welbehaaglijke en volmaakte wil van God is’ (zie Rom.12:1,2).

Deze oefening mist men, of ze wordt afgezwakt, als men zich onder de wet stelt. Een illustratie zal dit duidelijk maken. In een gezin had de moeder een lijstje aan de binnenkant van de kastdeur hangen, waarop de namen van de kinderen stonden met daar achter de huishoudelijke karweitjes die ze hadden te verrichten. Als nu een van de kinderen door omstandigheden het betreffende karweitje niet kon doen en de moeder vroeg een ander even in te vallen, dan kon je maar al te vaak de opmerking horen: ‘Ja, maar dat is mijn werk niet.’

Of als de moeder iets extra's vroeg, kwam er vaak protest, want ze hadden immers het hun opgedragen werk toch al gedaan.

Zo werkt het beginsel 'wet'.

Zo zwakt een wettisch beginsel de gewetensoefening af en wordt de oefening van het onderzoeken van de wil van God er door gehinderd. Als je je maar aan je lijstje houdt, heb je immers je plicht gedaan!

Als een moeder echter in algemene zin haar kinderen vraagt haar te helpen het huis op orde te houden, en ze wijst de kinderen er op wat zij voor hen doet, dan brengt dat voor elk kind de voortdurende oefening mee zich af te vragen waarmee het moeder helpen kan. Zo behoren wij te vragen naar Gods gedachten en zodra we Gods wil voor ons verstaan, dan is dat voor ons en moreel gebod.

Wandelt door de Geest

Daar komt nog iets bij. De wet eist maar geeft geen kracht. Integendeel, door de wet worden de lusten van de zonde gewekt.

De betreuenswaardige toestand van iemand onder de wet wordt ons geschilderd in Romeinen 7. Het is zuchten en steunen en niets anders dan 'ik'; 'ik' en nog eens 'ik'. Dan echter lezen we in Romeinen 8 wat God in Christus gedaan heeft: 'Want wat voor de wet onmogelijk was... deed God.'

Nu niet meer de aandacht op de wet gericht, maar op Gods' handelen wat het kruis betreft, waardoor de zonde in het vlees geoordeeld' werd. Nu ook niet meer het accent op 'ik', maar op de Geest. God heeft, zo staat er, de zonde in het vlees geoordeeld, opdat 'de rechtvaardige éis van de wet vervuld zou worden in ons, die niet naar het vlees wandelen, maar *naar de Geest*.'

De Geest leert ons Gods wil kennen en geeft ons kracht. En als we geleid door de Geest wandelen, dan wordt juist de eis van de wet, niet naar de letter van het gebod, maar naar zijn geestelijke inhoud, in ons vervuld, terwijl we ons toch niet onder de wet stellen.

STELLING IX:

*Zij die zich niet onder de wet stellen,
beantwoorden aan wat de wet vraagt*

Dus toch de wet houden?

Iemand zou kunnen opmerken dat we dan dus toch de wet houden. Hier moet ik weer herhalen, dat het niet onder de wet zijn, niet gelijk staat met vrij zijn om te zondigen. Integendeel, de christen wordt opgeroepen niet te zondigen, maar daarbij ligt de christelijke norm veel hoger dan die van de wet.

Wie naar de christelijke norm wandelt, volvoert wat de wet zegt.

Hij doet dat echter niet omdat hij onder het gebod van de wet staat. Maar omdat hij, geleid door de Geest, Christus navolgt en wandelt naar de voorschriften die Christus door zijn apostelen heeft gegeven. Wanneer we afwijzen dat de wet onze leefregel is, wil dat dus niet zeggen, dat we leren dat iemand wel mag liegen en stelen. Dan zouden we de geboden 'ontbinden' en daarvoor worden we ernstig door de Heer gewaarschuwd.

We stellen twee dingen:

(a) dat de wet niet de norm voor de christen is. In het Nieuwe Testament wordt ons een hogere norm voorgehouden, het voorbeeld van Christus Zelf;

(b) dat het beginsel waardoor de wetgeving beheerst wordt: 'Gij zult' en 'Gij zult niet', niet het beginsel is waardoor de christen gedreven wordt.

De christen wordt niet geleid door het beginsel van ‘wet’. Hij dient in vrijheid, geleid door de Geest en gedreven door de liefde. Zo alleen is hij in staat heilig te wandelen. Ik denk hierbij aan Galaten 5:16-26. De apostel opent dat gedeelte met de vermaning: ‘Wandelt door de Geest en gij zult de begeerte van het vlees geenszins volbrengen.’

Daarna beschrijft hij hoe er in de gelovige een strijd plaatsvindt. Niet een strijd tussen ‘ik’ en ‘de zonde in mij’, zoals in Romeinen 7 beschreven wordt. Dat is de strijd van iemand onder de wet, die alleen maar tot resultaat heeft, dat het goede dat ‘ik’ wil, niet door mij gedaan wordt, maar wel het kwade dat ‘ik’ niet wil.

Nee, het conflict waar Paulus in Galaten 5:17 over schrijft, is de strijd tussen ‘het vlees’ en ‘de Geest’. Niet ik strijd, maar de Geest doet dat met de bedoeling dat ik niet doe wat ik zelf wil. Die strijd is er juist, zo zegt Paulus ‘opdat gij niet doet wat gij wilt’. En dan vervolgt hij met: ‘Maar als gij door de Geest geleid wordt, dan zijt gij niet onder (de) wet’!

Christelijk leven is dus niet een leven op basis van wet, maar een leven onder controle van de Geest.

Vervolgens stelt de apostel de werken van het vlees en de vrucht van de Geest tegenover elkaar. Leven, geleid door de Geest, wil dus zeggen, dat deze vruchten: ‘liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, goedertierenheid, goedheid, trouw, zachtmoedigheid, zelfbeheersing’ tevoorschijn komen.

Ze komen niet tevoorschijn als vruchten van wetsbetrachting, maar als vrucht van een leven door de Geest. Dit laatste wordt door Paulus nog eens bevestigd met de woorden: ‘Tegen zulke dingen is geen wet’. In het licht van vers 18, dat zegt dat we niet onder de wet zijn, kan dit betekenen dat de wet hiertegen niet opgewassen is.¹

¹ Ook is het mogelijk deze tekst te lezen als: ‘daarop heeft de wet niets aan te merken.’ Dat kan ook niet, want de eis van de wet wordt dan in ons vervuld. Deze andere lezing doet aan het hierboven gegeven betoog echter niets af.

Door de wet worden, naar een ander woord van Paulus, immers de lusten van de zonde opgewekt (Rom.7:5). De wet is dan ook bedoeld voor mensen in het vlees, om ze te overtuigen van hun zonden. Een leven geleid door de Geest geeft het vlees echter geen kans. Paulus zegt dan ook in Galaten 5:24: 'Maar zij die van Christus zijn hebben het vlees gekruisigd met de hartstochten en begeerten.' Hij wekt de gelovigen op: 'Als wij door de Geest leven, laten we ook door de Geest wandelen.'

Tot vrijheid gekomen

In verband met de kwestie van de wet is de brief aan de Galaten zeer belangrijk. Deze brief is namelijk geschreven aan mensen die de genade met de wet wilden verbinden, want, zo meenden zij, de wet moest erbij om gerechtvaardigd te worden. Paulus maakt hen echter duidelijk, dat door werken der wet geen mens voor God gerechtvaardigd wordt (Gal.2:16).

Hierop is al gewezen in het begin van deze brochure.

Dat de apostel met deze tekst de morele wet op het oog heeft, de tien geboden dus, kan moeilijk bestreden worden. En wanneer hij zegt dat hij door de wet aan de wet gestorven is (Gal.2:19), dat de wet niet uit geloof is (Gal.3:12), dan bedoelt hij daarmee de wet in morele zin en niet de ceremoniën van de wet.

Maar als hij daarna in hoofdstuk 5 spreekt over onze vrijheid, dan is dat eveneens de vrijheid ten opzichte van deze wet.

Paulus waarschuwt daarbij voor twee dingen:

(a) voor een opgeven van de vrijheid – door je onder een slavenjuk te laten brengen (Gal.5:1, verg. 2Kor.3:17);

(b) voor een misbruik van de vrijheid – door het vlees te laten werken (Gal.5:13). Het vlees laat zich leiden door liefde tot het eigen ik, door egoïsme. Gelovigen moeten elkaar echter dienen door de liefde. Waar die liefde werkt, wordt de wet vervuld. Daarover zegt de apostel: 'De hele wet wordt in een woord vervuld, in dit: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf' (Gal.5:14; verg. Rom.13:8).

Hier zien we opnieuw dat het niet onder de wet zijn, niet betekent dat we de wet overtreden. Integendeel, de wet wordt juist

vervuld in hen, die niet onder haar zijn. Nogmaals gezegd: zij doen meer dan dat. De wet vraagt de ander lief te hebben als jezelf. Het evangelie houdt ons voor elkaar lief te hebben zoals God ons heeft liefgehad. En God heeft ons meer lief dan we onszelf liefhebben. Wie zo door liefde wandelt en de lasten van de ander draagt, vervult de wet van Christus (Gal.6:2). Er staat niet: de wet van Mozes, maar: de wet van Christus.

Daarmee zijn de voorschriften bedoeld die de Heer de zijnen gegeven heeft (Joh.14:21,23,24,26; 15:14,17) en waarin Hij ons is voorgegaan.

Zo wordt met de geboden van God waarover 1 Johannes 5:3 spreekt: ‘Want dit is de liefde van God, dat wij zijn geboden bewaren; en zijn geboden zijn niet zwaar,’ niet gedoeld op de wet.

Deze woorden grijpen onder meer terug op 1 Johannes 4:21: ‘En dit gebod hebben wij van Hem: dat wie God liefheeft, ook zijn broeder moet liefhebben.’

En deze liefde wordt niet gereguleerd door de wet, maar door de verderstrekkende voorschriften van het evangelie, zoals ik aan de hand van 1 Johannes 3:16 al heb laten zien. Dikwijls wijst men op de teksten als Romeinen 8:4; 13:8,10; Galaten 5:14 e.d. om er het argument aan te ontlenuen, dat we toch aan de wet als leefregel onderworpen zijn. Deze teksten bewijzen echter niet dat we onder de wet zijn. Ze laten slechts zien, dat een leven geleid door de Geest, gedreven door liefde, de vervulling van de wet inhoudt. De zaak is deze, laat me het nogmaals herhalen, dat gelovigen die zich niet onder de wet stellen, maar Christus als hun leefregel hebben, de wet vervullen en dat zij die zich onder de wet stellen alleen maar de remmende invloed daarvan ondervinden en in wetticisme vervallen.

Men beroept zich ook op Efeze 6:2, want daar wordt bij het voorschrift, dat de kinderen hun ouders gehoorzaam moeten zijn, verwezen naar het eerste gebod van de tweede tafel van de wet. De apostel haalt dit gebod echter aan om te laten zien hoezeer de gehoorzaamheid van de kinderen aan hun ouders naar Gods

gedachten is. Het is namelijk het eerste gebod waaraan een belofte verbonden is. Bij de andere geboden is dat niet het geval. De aard van de belofte laat echter zien dat het gebod als zodanig Israël geldt. Israël werden aardse zegeningen in het vooruitzicht gesteld. Een lang leven op aarde is niet een specifiek christelijke zegen.

Maar Jakobus dan?

Een sterker argument ontleent men aan Jakobus die het een en andermaal over de wet heeft. Hij spreekt over: 'die inziet in de volmaakte wet, die van de vrijheid' (hfst. 1:25).

Hij noemt de wet: 'de koninklijke wet' en waarschuwt voor overtreding. Bij de beoordeling van deze brief moeten we echter niet vergeten, dat Jakobus schrijft aan bekeerde Joden, van wie hij tegen Paulus getuigde: 'Gij ziet, broeder, hoe vele tienduizenden van Joden er zijn die geloven; en zij zijn allen ijveraars voor de wet' (Hand.21:20).

Op de algemene vergadering te Jeruzalem, beschreven in Handelingen 15, werd duidelijk gesteld, dat de gelovigen uit de heidenen niet besneden behoeften te worden en niet onder de wet van Mozes gebracht moesten worden (zie de verzen 10,20 en 21). De gelovigen uit de Joden bleven de wet echter wel onderhouden, zoals door bovenstaande woorden van Jakobus nog eens extra bevestigd wordt. Zij waren innerlijk nog niet vrij van de wet. Welnu, Jakobus schrijft voor deze Joden en benadert het geloofsleven volkomen praktisch. De leerstellige positie van de christen vinden we bij hem niet, daarvoor moeten we bij Paulus zijn. Vandaar dat Jakobus over de praktische kant van het leven schrijft als een leven beantwoordend aan de wet. Maar de naam die hij aan de wet geeft: de wet van de vrijheid, laat zien, dat voor hem de wet niet zonder meer *het gebod* is, dat als een verplichte leefregel moet worden opgevolgd.

STELLING X:

De praktijk bevestigt de juistheid van het standpunt

De beschuldiging van antinomianisme

Wanneer je de bijbelse leer, dat we als christenen niet onder de wet staan, benadrukt, staat men in de theologie heel vlug klaar om dat ‘antinomianisme’ (wetsbestrijding) te noemen. Je wordt dan gelijkgeschakeld met hen die zeggen dat het er niets toe doet of de gelovigen zondigen. Men meent dat een dergelijke opvatting een vrijbrief voor een zedeloze wandel zou worden.

Laat men echter eens de proef op de som nemen. Wat leert de praktijk? Zeker niet dat zij die de bijbelse leer van de vrijheid van de wet naar voren brengen, op de wijze zoals dat in deze brochure gebeurt, een slordiger wandel vertonen dan zij die zich onder de wet stellen.

Het zou niet moeilijk zijn plaatsen in ons land te noemen, waar men ‘ijvert voor de wet’, maar waar woord en daad er flagrant mee in strijd zijn. Zo zelfs, dat dit bij ‘de wereld’ bekend is. Naar excessen mag men echter noch de ene noch de andere opvatting beoordelen.

Men moet niet naar een enkele vrucht, maar naar de vruchten de boom oordelen. En dan is het zo, dat daar waar de christen de wet voorgehouden wordt, de wandel beslist niet op een hoger peil staat, dan daar waar men in de vrijheid staat. Zonder ons op de borst te slaan kunnen we stellen dat het tegendeel het geval is, en dat bij de christenen die zich onder de wet stellen soms weinig van de zekerheid en de blijdschap van het geloof te merken is.

In veel gevallen kunnen ze elkaar bijvoorbeeld niet vergeven, ‘zoals ook God in Christus u vergeven heeft’ (Ef.5:32), omdat ze die vergeving niet bezitten.

Een verwaarloosd voorschrift

Kenmerkend is ook dat zij die de wet als leefregel nemen soms duidelijke voorschriften die in het Nieuwe Testament aan de gemeente geven zijn, negeren.

Daarbij denk ik nog niet eens aan de verordeningen die Paulus in de Korinthebrieven geeft over de ‘godsdiensttoefening’ (1Kor.12 en 14), want dat zou een hoofdstuk apart vormen!

Nee, ik denk aan het voorschrift, dat door de apostelen te Jeruzalem onder de leiding van de Geest aan de heidenen is opgelegd. We lezen het in Handelingen 15:28: ‘Want de Heilige Geest en wij hebben gedacht dat het goed was, u geen grotere last op te leggen dan deze noodzakelijke dingen: dat gij u onthoudt van wat aan de afgoden geofferd is van het bloed, van het verstikte en van de hoererij.’ Het gebod om zich van bloed te onthouden dat in dit bevel vervat is, vinden we terug in Genesis 9:4. God verandert daar het voedselvoorschrift van de mens, en geeft hem toestemming om dieren te doden en hun vlees te eten. Maar uitdrukkelijk wordt daarbij verboden het bloed van het dier te nuttigen. Het bloed is namelijk de drager van het leven en de mens moet – door geen bloed te gebruiken – erkennen dat God de Schepper van het leven is.

Ditzelfde bevel wordt bij de wetgeving aan Israël herhaald. Dan wordt er nog een verklaring bijgegeven, namelijk dat het bloed God toekomt als verzoeningsmiddel op het altaar (Lev.17:10,11).

Uiteindelijk ziet dat op de bloedstorting van zijn geliefde Zoon, Jezus Christus. Welnu, wie van hen, die per se de wet als voorschrift voor onze wandel willen zien, bekommert zich om dit voorschrift? De meesten eten rustig bloedworst zonder er zelfs maar bij na te denken. En als ze er op gewezen worden, tonen ze hun onkunde door te beweren dat dit gebod alleen geldt voor heidenen die het bloed van offerdieren drinken, als onderdeel van hun heidense cultus. Of men werpt tegen, dat men dan ook geen bloedtransfusie zou mogen accepteren, zoals de Jehovah’s getuigen zeggen. Alsof

het in Genesis 9 niet duidelijk gaat over het doden van dieren die als voedsel gebruikt mogen worden, waarbij het nuttigen van het bloed van die dieren niet wordt toegestaan.

Afstomping van het geweten

Het verbod om bloed te nuttigen heb ik alleen ter sprake gebracht om te laten zien hoe ongegrond de beschuldiging van antinomianisme is. Het is niet de bedoeling onszelf op de borst te slaan alsof wij door het houden van dit voor schrift betere christenen zouden zijn. Het gaat me erom beginselen en hun uitwerking te belichten en in dat vlak kunnen we zeggen dat het zich stellen onder de wet afstompelijk werkt en de mens soms totaal blind doet zijn voor nieuwtestamentische voorschriften.

Deze afstompelijke werking is ook daaraan te merken, dat de wetsbetrachting zich meestal het benadrukken van enkele uiterlijke zaken. Men legt een eenzijdige nadruk op de zondagsheiliging waarbij in sommige gevallen een boek lezen nog net wel mag, maar een handwerkje uit de boze is.

En als men dat nu maar alleen op zichzelf toepaste, maar dat doet het wetticisme juist nooit. Het is altijd zo dat men regels wil opstellen waar ook de ander zich aan te houden heeft. Dan moet gelden: Wat ik vind dat ik niet mag, mag ook een ander niet.

Natuurlijk slaat dit niet op dingen als stelen, hoererij, enz., maar op die zaken die men uit de wetsbetrachting afleidt. Het ligt ons nu eenmaal om regels te willen stellen als een soort leidraad, waarbij dan de gewetensoefening wordt uitgeschakeld.

Ik herinner me nog dat er kermis was in de plaats waar ik als jongen woonde. Mijn buurjongetjes gingen ernaartoe. Thuis zat ik te zeuren dat ik ook naar de kermis wilde. Mijn moeder zei toen: 'Ga maar naar boven, naar je kamer, en ga het aan de Heer vragen.' Ik werd kwaad en schopte tegen een stoel met de woorden: 'Zegt u liever dat ik niet mag, dan weet ik het tenminste.' Moeder antwoordde daarop: 'Ja, en dan zeker zitten mopperen van: "en waarom mag ik nou niet, ik mag ook nooit wat!" Ga jij maar naar boven, ga het maar vragen.' Maar ik wilde liever een gebod, desnoods om er

tegenaan te schoppen, dan een gewetens oefening. Zo lopen we als christenen gevaar liever onder het beginsel ‘wet’ te willen staan dan in vrijheid de Heer te dienen. En dat staan onder de wet wordt dan liefst uitgewerkt in regels en regeltjes, die zaken betreffen waar ieder voor zijn eigen geweten voor God moet beslissen wat hij heeft te doen. In plaats van een geestelijke dienst wordt het een dienen naar de letter, en dan naar de letter die men zelf heeft opgesteld.

Laat me nog een voorbeeld mogen geven uit de praktijk, om te tonen hoe afstompemd het zich onder de wet stellen kan werken.

Tijdens een bijbelbespreking stelde iemand mij de vraag of je op zondag naar een voetbalwedstrijd op de tv mocht zien. Ik informeerde waarom in de vraag de zondag genoemd werd. Dat lokte uit – wat ik natuurlijk wel wist – dat men dit in strijd vond met het sabbatsgebod. Daarop vroeg ik met welk recht men dan het sabbatsgebod van de zevende dag op de eerste dag van de week overbracht. Dit stichtte enige verwarring. Sommigen meenden dat de dag waarop je rustte er toch eigenlijk niet toe deed. Ik trachtte hen ervan te overtuigen, dat ‘wet’ – ‘wet’ is en zij eigenlijk bezig waren de wet een beetje te lichten.

Dit bleek nog meer toen ze gesteld werden voor de vraag of ze op zondag ook de kachel verzorgden (verg. Num.15:32-36). Ze gingen toen druk aan de gang om wet en genade te mixen.

Daarop ontspoon zich een gesprek over het verschil tussen de sabbat en de eerste dag van de week. Ik maakte duidelijk dat wij, als het volk dat gestorven is met Christus en met Hem opgestaan, de eerste dag der week kennen als de Dag van de Heer die we gebruiken om aan Hem te denken (verg. 1Kor.16:1; Hand.20:7). Daarop stelde ik hun de vraag of een tv-uitzending van een voetbalwedstrijd nu wel zo’n geschikte tijdpassering is voor deze dag. Deze gewetensvraag liet ik volgen door een andere: ‘U heeft deze vraag nu toegespitst op de zondag, maar heeft u zich nooit afgevraagd of het voor u wel geoorloofd is om door de week naar een voetbalwedstrijd te kijken?’ Het bleek dat de meesten daarvan nooit een probleem gemaakt hadden. Of ik dan vond dat je nooit naar een voetbalwedstrijd voor de tv mocht kijken. Ik antwoordde

dat ik me daar niet over uitliet, en daarvoor geen wet ging stellen, maar dat zij ieder voor zich voor hun geweten moesten bepalen of ze vrij waren er naar te kijken of niet en dat als hun hartstochten daardoor werden opgewekt, ze zeker fout zaten. Op deze manier probeerde ik hun duidelijk te maken dat een leven door de Geest wel iets anders is dan zich houden aan regels van ‘dit mag niet’ en ‘dat mag wel’. Duidelijk echter hadden ze door hun vraag laten uitkomen dat het bij hen eigenlijk alleen maar de kwestie was geweest wat ze op de zondag mochten of niet mochten.¹

Aan Christus onderworpen

In 1 Korinthe 9:20 lazen we dat merkwaardige woord van Paulus: ‘Hun die onder de wet zijn, als onder de wet (hoewel ik zelf niet onder de wet ben) om hen die onder de wet zijn te winnen; hun die zonder wet zijn hoewel ik niet zonder de wet voor God ben maar aan Christus wettelijk onderworpen) om hen die zonder wet zijn te winnen.’

Paulus stond dus niet onder de wet. Betekende dit dat hij maar kon doen en laten wat hij wilde? Nee, hij was niet zonder wet voor God. Dus toch onder de wet van de Sinai? Nee, onder de wet van Christus. Christus was zijn wet. Voor Paulus gold in elke levensomstandigheid: ‘Heer, wat moet ik doen?’

Dit karakter van de christelijke dienst is heel eenvoudig met een voorbeeld te omschrijven.

In een fabriek is een jongeman als werknemer aangesteld. Hij staat onder een arbeidscontract dat hem voorschrijft wat hij te doen en te laten heeft. Werktijden zijn tot in de puntjes geregeld, voorschriften voor het gebruik van de machines staan aangeplakt.

¹ Misschien merkt iemand op dat ik in dit gesprek het bezit van een tv op zichzelf had moeten veroordelen. Wie meent dat de tv op zichzelf te veroordelen is, moet die niet in huis nemen, maar als we onze mening hierover een ander gaan opleggen, vervallen we in hetzelfde wetticisme waartegen ik mij tijdens deze bijbelbespreking keerde!

De eigenaar van de zaak die geen kinderen heeft, adopteert deze veelbelovende jongeman als zoon en bereidt hem voor op de taak die hij als zijn opvolger zal hebben te vervullen.

Staat deze jongen als zoon nu nog onder het arbeidscontract? Nee! Betekent dit dat hij de machines wel in de soep mag laten draaien, dat hij zich aan werktijden niet hoeft te storen? Natuurlijk niet.

Het betekent dat hij de machines met nog veel meer zorg zal behandelen dan hij als werknemer deed, want het zijn de machines van zijn vader. Het betekent dat hij niet later op het werk komt, maar eerder en dat hij in het hoogseizoen overwerk verricht zonder over extra betaling te kikken. Anderzijds houdt het in, dat hij als zoon in vrijheid dient en naar de geest van zijn vader handelt, wat hem een speelruimte geeft die de werknemers niet bezitten. Als 'zoon' de wil van God doen is niet aan grenzen gebonden. Zo'n dienst is niet beperkt tot het voldoen aan een reeks bepalingen. Het betekent dienen in vrijheid, gedreven door liefde. Geve God dat we Hem zo dienen. Uit onszelf kunnen we dat niet. God heeft ons echter zijn Geest gegeven; die wil ons leiden en kracht geven.

Wandelt door de Geest en gij zult de begeerte van het vlees geenszins volbrengen.

'Maar als gij door de Geest geleid wordt dan zijt gij niet onder (de) wet' (Gal.5:16,18).